

Mål C-393/23**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande**

28 juni 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Hoge Raad der Nederlanden (Nederländerna)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

23 juni 2023

Klagande:

Athenian Brewery SA

Heineken NV

Motpart:

Macedonian Thrace Brewery SA

Saken i det nationella målet

Det nationella målet rör en tvist mellan, å ena sidan, Macedonian Thrace Brewery SA (nedan kallat MTB) och, å andra sidan, Athenian Brewery SA (nedan kallat AB) och Heineken NV (nedan kallat Heineken) rörande en överträdelse av konkurrenslagstiftningen som AB påstås ha gjort sig skyldig till på den grekiska ölmarknaden. MTB har vid den nederländska domstolen yrkat att såväl AB som dess nederländska moderbolag Heineken ska hållas solidariskt ansvariga för överträdelsen.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Förevarande begäran med stöd av artikel 267 FEUF avser den nederländska domstolens behörighet enligt artikel 8.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (nedan kallad Bryssel Ia-förordning) att pröva AB:s talan. Dessutom uppkommer frågan

huruvida presumptionen att moderbolaget utövar ett avgörande inflytande över dotterbolaget påverkar bedömningen av villkoret att det ska föreligga ett så nära samband mellan talan mot de båda bolagen att det finns ett intresse av att handlägga och pröva dem samtidigt.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Ska domstolen där moderbolaget har hemvist vid bedömningen av sin behörighet enligt artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen med avseende på ett dotterbolag som är etablerat i en annan medlemsstat, och inom ramen för det krav på nära samband som avses i denna bestämmelse, i ett fall som det förevarande grunda sig på den enligt den materiella konkurrensrätten accepterade presumptionen att moderbolaget utövar ett avgörande inflytande över den ekonomiska verksamhet som bedrivs av det dotterbolag som är föremål för tvisten?

2. Om den första frågan ska besvaras jakande, hur ska då det kriterium som anges i domarna [Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) och Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449)] tolkas? Vid en tvist som rör huruvida moderbolaget utövar ett avgörande inflytande över dotterbolagets ekonomiska verksamhet, är det vid fastställandet av behörighet enligt artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen med avseende på det berörda dotterbolaget i så fall tillräckligt att det inte på förhand kan uteslutas att ett sådant avgörande inflytande föreligger?

Anförda unionsbestämmelser

Artiklarna 101 och 102 FEUF

Artiklarna 4.1 och 8.1 i Bryssel Ia-förordningen

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 MTB är ett ölbryggeri som är etablerat i Grekland och verksamt på den grekiska ölmarknaden. AB är ett ölbryggeri som är etablerat i Grekland och ingår i Heineken-koncernen. Heineken är ett bolag som är etablerat i Nederländerna, och det bolag som fastställer Heineken-koncernens strategi och mål. Bolaget bedriver inte, och har inte bedrivit, någon egen operativ verksamhet i Grekland. Heineken innehade under den period som är relevant i förevarande mål indirekt cirka 98,8 % av aktiekapitalet i AB.
- 2 Genom beslut av den 19 september 2014 fann den grekiska konkurrensmyndigheten att AB hade missbrukat sin dominerande ekonomiska ställning på den grekiska ölmarknaden under perioden september 1998–14

september 2014, och att detta utgjorde en enda, fortlöpande överträdelse av artikel 102 FEUF och artikel 2 i den grekiska konkurrenslagen.

- 3 MTB väckte talan vid Rechtbank Amsterdam (nedan kallad Rechtbank) och yrkade att Heineken och AB skulle förklaras solidariskt ansvariga för ovan nämnda överträdelse av konkurrenslagstiftningen på den grekiska ölmarknaden och solidariskt ersättningskyldiga för hela den skada som MTB lidit till följd av överträdelsen. Heineken och AB framställde ett genkärsmål och yrkade att Rechtbank skulle förklara sig sakna behörighet att pröva talan mot AB. Rechtbank biföll genkärsmålet och förklarade sig sakna behörighet att pröva talan mot AB.
- 4 Gerechtshof Amsterdam (nedan kallad Gerechtshof) upphävde efter överklagande Rechtbanks dom och ogillade genkärsmålet om obehörighetsförklaring. Heineken och AB har överklagat Gerechtshofs dom till den hänskjutande domstolen, Hoge Raad der Nederlanden (Högsta domstolen i Nederländerna) (nedan kallad Hoge Raad).

Parternas huvudargument

- 5 Rechtbank fann i första instans att den enligt huvudregeln i artikel 4.1 i Bryssel Ia-förordningen var behörig att pröva talan mot Heineken, eftersom Heineken har sitt säte Amsterdam. Vad gäller AB ansåg sig Rechtbank inte behörig enligt artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen, eftersom kravet i denna bestämmelse på ett nära samband mellan käromålen mot Heineken och AB inte var uppfyllt.
- 6 Till stöd för sitt upphävande av Rechtbanks dom anförde Gerechtshof inledningsvis att den nederländska domstolen, vid bedömningen av den kritik som riktats mot Heineken, endast kan uttala sig om AB:s handlande och den grekiska konkurrensmyndighetens beslut. Om samma fråga hänskjuts till den grekiska domstolen kan det inte uteslutas att denna gör en annan bedömning än den nederländska domstolen. Med hänsyn till risken för oförenliga domar är kravet i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen att en gemensam handläggning och dom ska vara påkallad således i princip uppfyllt.
- 7 Huruvida talan mot Heineken kan prövas måste avgöras av domstolen i det nationella målet. Det är endast om en prövning av talan redan på förhand rimligen måste anses utesluten som det kan anses utgöra ett missbruk av behörighetsreglerna i Bryssel Ia-förordningen att pröva talan vid nederländsk domstol. Så är inte fallet här. Det är för närvarande inte möjligt att med tillräcklig säkerhet utesluta att AB och Heineken i konkurrensrättsligt hänseende ska betraktas som ett enda företag.
- 8 Vad gäller den unionsrättsliga frågan huruvida AB rimligen kunde förutse att en talan skulle väckas mot bolaget vid nederländsk domstol har det betydelse att AB säljer öl i Grekland under varumärket Heineken och ingår i Heineken-koncernen. AB har kritiserats för att ha missbrukat sin dominerande ställning genom att sälja bland annat detta öl på nämnda marknad. Den omständigheten att samma kritik

även riktades mot Heineken vid domstolen på den ort där detta bolag har sitt säte kunde rimligen förutses, eftersom kritiken har ett direkt samband med att Heineken tillhör denna koncern och med ölmärket, som Heineken-koncernen äger rättigheterna till.

- 9 Heineken och AB har överklagat Gerechtshofs dom till Hoge Raad. De anser bland annat att Gerechtshof inte i tillräcklig utsträckning har prövat frågan huruvida Heineken utövade ett avgörande inflytande över AB och bolagen således kan betraktas som ett enda företag.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 10 Förevarande mål rör civilrättslig tillämpning av EU:s konkurrensrätt (artiklarna 101 och 102 FEUF). Enligt EU-domstolens praxis kan juridiskt separata enheter hållas ansvariga för en överträdelse av konkurrensrätten när de utgör ett enda företag, ett begrepp som i detta sammanhang avser en ekonomisk enhet.¹ Så är fallet när moderbolaget utövar kontroll över dotterbolagets beteende, vilket kan styrkas antingen genom att visa att moderbolaget har möjlighet att utöva ett avgörande inflytande över dotterbolagets beteende och att det dessutom faktiskt har utövat detta inflytande, eller genom att dotterbolaget inte självständigt bestämmer sitt beteende på marknaden, utan i huvudsak tillämpar instruktioner som det får av moderbolaget, särskilt med hänsyn till de ekonomiska, organisatoriska och juridiska banden mellan dessa båda juridiska enheter. Ett sådant avgörande inflytande presumeras föreligga när moderbolaget direkt eller indirekt innehar hela eller nästan hela aktiekapitalet i dotterbolaget. Denna presumtion kan emellertid vederläggas genom att visa att moderbolaget, trots att det innehade (nästan) hela aktiekapitalet i dotterbolaget när förfarandet pågick, inte gav dotterbolaget instruktioner och inte heller deltog vare sig direkt eller indirekt, bland annat genom utsedda styrelseledamöter, vid antagandet av dotterbolagets beslut avseende den aktuella ekonomiska verksamheten.²
- 11 EU-domstolen uttalade sig redan i domen av den 21 maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkterna 21–25 och 33), om behörigheten enligt (föregångaren till) artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordning på konkurrensrättens område. I domen fann EU-domstolen att det rörde sig om en och samma faktiska och rättsliga situation, eftersom de berörda företagen enligt kommissionens beslut på olika platser och vid olika tidpunkter hade deltagit i en enda, fortlöpande överträdelse. Enligt EU-domstolen kunde företagen därför förutse att de riskerade att dras inför rätta i en medlemsstat där i vart fall ett av dem hade hemvist,

¹ Se, bland annat, dom av den 14 mars 2019, Skanska Industrial Solutions m.fl., C-724/17, EU:C:2019:204, punkterna 28–47, och dom av den 6 oktober 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, punkterna 32–44.

² Se, bland annat, dom av den 12 maj 2022, Servizio Elettrico Nazionale m.fl., C-377/20, EU:C:2022:379, punkterna 105–112.

eftersom de hade deltagit i en enda överträdelse och det därmed hade slagits fast att de var ansvariga för den skada som följde därav.

- 12 I dom av den 28 januari 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 64), och dom av den 16 juni 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, punkterna 45–46), fann EU-domstolen att den nationella domstolen ska beakta alla tillgängliga uppgifter, inbegripet svarandens bestridanden. Vid fastställandet av behörigheten är det emellertid inte nödvändigt att styrka bestridda omständigheter som varken är relevanta för behörighetsfrågan eller frågan huruvida den åberopade rätten att väcka talan föreligger.
- 13 Förevarande mål skiljer sig från målet CDC Hydrogen Peroxide, eftersom den påstådda överträdelsen av konkurrensrätten inte fastställdes av Europeiska kommissionen utan av den grekiska konkurrensmyndigheten, och enbart med avseende på dotterbolaget AB. Det är ostridigt att Heineken inte själv har utfört några direkta, faktiska handlingar på den grekiska ölmarknaden. Talan mot Heineken grundar sig på MTB:s påstående att Heineken och AB utgjorde ett enda företag under den period då AB:s överträdelse av artikel 102 FEUF skedde, eftersom Heineken utövade ett avgörande inflytande över AB:s ekonomiska verksamhet och därför är solidariskt ansvarigt för den påstådda överträdelsen. De nära band som avses i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordning kan därför endast grundas på det avgörande inflytande som fastställts. Om en svarande, såsom i förevarande fall, på ett motiverat sätt bestrider en kärandes påståenden på denna punkt, uppkommer frågan huruvida den nationella domstolen, vid bedömningen av sin behörighet enligt artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen, i enlighet med domarna Kolassa och Universal Music International Holding, även ska utgå från den presumtion som nämns i punkt 10 ovan, enligt vilken moderbolaget utövar ett avgörande inflytande när det innehar (nästan) hela aktiekapitalet i dotterbolaget. Om så är fallet ska domstolen på den ort där moderbolaget har sitt säte erkänna sig behörig att pröva talan mot det utländska dotterbolaget, såvida inte dotterbolaget i förväg (utan att lägga fram ytterligare bevisning) kan vederlägga presumtionen. Om den nationella domstolen vid bedömningen av sin behörighet däremot inte kan grunda sig på denna presumtion, ankommer det i stället på denna domstol att, på grundval av parternas påståenden och argument i detta avseende (utan ytterligare bevisning) undersöka huruvida det föreligger tillräckliga omständigheter för att moderbolaget ska anses ha utövat ett avgörande inflytande över dotterbolagets aktuella ekonomiska verksamhet.
- 14 Det är inte ställt bortom rimligt tvivel hur denna fråga ska besvaras. För det första syftar presumtionen om avgörande inflytande till att fullt ut genomföra unionens konkurrenslagstiftning och det är svårt att lägga fram den motbevisning som krävs för att vederlägga presumtionen om avgörande inflytande.³ För det andra har Bryssel Ia-förordningen egna mål och ska tolkas mot bakgrund av dessa. I detta

³ Se dom av den 15 april 2021, Italmobiliare m.fl./kommissionen, C-694/19 P, ej publicerad, EU:C:2021:286, punkt 58, och förslag till avgörande av generaladvokaten Rantos i målet Servizio Elettrico Nazionale m.fl., C-377/20, EU:C:2021:998, punkterna 159–160.

sammanhang har det betydelse att artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen ska tolkas restriktivt, i den meningen att tolkningen endast får utsträckas till de fall som uttryckligen nämns i förordningen, eftersom nämnda bestämmelse avviker från principen om att domstolen där svaranden har hemvist är behörig. I de flesta fall medför ett jakande svar på denna fråga att juridiska personer som tillhör en internationell koncern, oavsett i vilken medlemsstat de är etablerade och i vilket land den aktuella ekonomiska verksamheten har ägt rum, på grund av en påstådd överträdelse av konkurrensrätten kan stämmas vid domstolarna i det land där den juridiska person som direkt eller indirekt innehar hela eller nästan hela aktiekapitalet har sitt säte. Den särskilda behörighetsgrund som anges i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen skulle därför kunna få ett vidsträckt tillämpningsområde på konkurrensrättens område.

- 15 Eftersom det är oklart hur Bryssel Ia-förordningen och tillhörande rättspraxis ska tolkas har Hoge Raad begärt ett förhandsavgörande avseende de ovan formulerade frågorna.